

LJUBLJANSKI ČASNIK.

№ 57.

Vtorik 15. Kozoperska

1850.

„Ljubljanski časnik“ izhaja vsak teden dvakrat, in sicer vtorik in petik. Predplačuje se za celo leto pri založniku Jožefu Blažniku 6 gold., za pol leta 3 gold., za četert leta 1 gold. 30 kraje. Za polletno pošiljanje na dom v Ljubljani se odrajta še 15 kraje. Celoletno plačilo za pošiljanje po cesarski pošti znaša 7 gold., za pol leta 3 gold. 30 kraje., za četert leta 1 gold. 45 kraje. — Vsaka cesarska pošta prejme naročilo in denar, in ako se na pismo zapiše, da so naročivni denarji (Pränumerationsgelder) v njem, ni treba nič poštne plačati.

Vradne naznanila.

11. oktobra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju CXXII. del občnega državniga zakonika in vladniga lista, ki je 19. septembra 1850 v edino nemškem izdaju na svitlo prišel, v vsih devetih dvojnih izdajah izdan in razposlan.

Zapopade pod

št. 352. Ukaz ministra denarstva od 18. septembra 1850, veljaven za vse kronovine, s katerim se odločbe vstanove, ki imajo za kupčijo za zdaj še veljati v deželah, ki so z medmitno mejo od Ogorskiga, Horvaškiga in Slavonskiga, serbske vojvodine z temiškimi Banatami ločene.

Dunaj 10. oktobra 1850.

Od c. k. vredništva občnega državniga zakonika in vladniga lista.

10. oktobra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju CXXXIII. del občnega državniga zakonika in vladniga lista, in sicer v edino nemškem kakor tudi v vsih devetih dvojnih izdajah izdan in razposlan.

Zapopade pod

št. 378. Cesarski patent od 29. septembra 1850, s katerim se na Ogorskem, Erdeljskem, Horvaškem in Slavonskem, v serbski vojvodini, v temeškem Banatu in v vojaški granici vžitarina (ožitni davek) vpelje od žganih tekočin in ola z odločbo, da se bo dan, ko bo ta naredba v moč stopila, posebno naznanil.

Št. 379. Razpis ministra denarstva od 4. oktobra 1850 zadevajoč napravo finančnih krajnih vodstev v ogorski kronovini.

S tem delam se bo tudi eden in štirideseti dokladni del izdal in razposlan. Zapopade oboje najponižniše prednašanje ministra denarstva k najvišjemu cesarskemu patentu od 29. septembra 1850, pod št. 378 v CXXXIII. delu občnega državniga zakonika in vladniga lista naznanjenemu, in k razpisu ministra denarstva od 4. oktobra 1850, ki je zapopaden pod št. 379.

Dunaj 9. oktobra 1850.

Od c. k. vredništva občnega državniga zakonika in vladniga lista.

12. oktobra 1850 bo v c. k. dvorni in državni tiskarnici na Dunaju LXXV. del občnega državniga zakonika in vladniga lista, in sicer v česko-nemškem, poljsko-nemškem in slovensko-nemškem dvojnem izdaju izdan in razposlan.

Zapopade pod

št. 238. Cesarski ukaz od 6. julija 1850, s katerim se razne odločbe, kako naj bise z naprej Tisa ogradila in obstražila od državne vlade poterdijo in za njih izpeljavo letno pomoč od 100,000 gold. v srebru iz državniga zaklada skoz 5 let dovoli.

Ta del se je 21. junija 1850 edino nemškem, 26. avgusta 1850 v talijansko-nemškem, horvaško-(ilirsko) nemškem in rusinsko-nemškem, in 11. septembra 1850 v madjarsko-nemškem,

serbsko-(ilirsko) nemškem in romansko-nemškem dvojnem izdaju izdal in razposlal.

Dunaj 11. oktobra 1850.

Od c. k. vredništva občnega državniga zakonika in vladniga lista.

12. Kozoperska 1850 je bil izdan in razposlan XXV. del deželnega zakonika in vladniga lista za krajnsko kronovino, ki zapopade:

Razpis c. k. krajnskiga poglavarstva od 30. vel. Serpana 1850. Deželna naklada za vgotovljenje v IV. četertini gospodarskiga leta 1849 storjenih stroškov za zdravstvo. — Razpis c. k. krajnskiga poglavarstva od 17. Kimovca 1850. Deželna naklada za vgotovljenje v I. četertini gospodarskiga leta 1850 storjenih stroškov za zdravstvo.

Politiške naznanila.

Avstrijsko cesarstvo.

Njegovo Veličastvo je na, od ministerstva kupčije po sklepu ministerskiga soveta storjeni, najponižnejši predlog z n. v. sklepam od 5. Kimovca t. l. konzula Bertuzzi, ki je imel namestni konzulat v Ponte lago scuro s Feraro oskerbovati, tega oskerbstva doveršno oprostiti in mu premilostivo njegove doslejšne vžitke kot plačo v pokoju prepustiti blagovolilo.

Njegovo Veličastvo je dalje premilostivo blagovolilo, imenovani namestni konzulat v samostojin, ministerstvu kupčijstva neposredno podložen konzulat s sedežem v Ferari in k njemu gredočo podružno pisarnico za brodniške reči v Ponte lago scuro na Padu, kteriga okolija gre do iztoka Pada di Primaro, in tajnika poslanstva žl. Martignoni kot c. k. konzula ondi z odmerjenimi prejemšinami postaviti in verh tega dovoliti, da se on komisiji, ki je bila po, med Avstrio in sosednimi državami ob Padu, sklenjenim pogoju z stran nadčuvanja in vodstva brodnarstva na Padu postavljena, kot avstrijski komisar prida.

V Ljubljani 6. Kozoperska 1850.

Ljubljana. — C. — V četrtek so volivci družiga volitniga oddelka v ponovljeni volitvi še 8 svetovavcov zvolili in na tako vižo volitev doveršili. Med zvoljenimi so — tako pripovedujejo — nekteri konservativni in nekteri bolj liberalni možje. Izvoljeni so tedaj od družiga volitniga oddelka sledeči:

Gosp. kupec Lambert Lukmann.

„ hišni posestnik in zvonár Anton Samasa.

„ kupec Karl Pachner.

„ dr. Jovan Čuber.

„ tesarski mojster Jovan Košir.

„ korar Jovan Bapt. Novak.

„ pravdosrednik dr. Matevž Kavčič.

„ posestnik Anton baron Kodelli.

„ kupec Karl Holcer.

„ pravdosrednik dr. Anton Rudolph.

Komaj so bili ti gospodje za zvoljene naznanjeni, so se že volivci perviga volitniga

oddelka snidili, se posvetovat o volitvah, in na tako vižo pokazali, da spoznajo imenitnost volitve, da so vredni biti vstavni državljani.

Pokazalo se je, da so sledeči gospodje naj več glasov dobili:

Franc Gregel.

Dr. Raimund Melcer.

Karl Kranz.

Fidelis Terpine.

Vincenc Zevnik.

Dr. Albert Merk.

Ferdinand Schmidt.

Gustav Heiman.

Dr. Matevž Burger.

Jovan Plavec.

Benjamin Püchler.

Jovan Mühleisen.

Jožef Aichholzer.

Andrej Malič.

Od Kreitzberg.

Dr. Blaž Ovjač.

Anton Schmalz.

Jožef Schreier.

Mihael Smole.

Dr. Wurzbach, starši.

Zavolj tega so bili priporočeni, da naj se volijo in v „Laibacher Ztg.“ naznanjeni. — Včeraj je bila volitev; zvoljenih je bilo le šest, namreč:

Gosp. Franc Gregel.

„ dr. Raimund Melcer.

„ Vincenc Zevnik.

„ dr. Matevž Burger.

„ Jovan Mühleisen.

„ Jožef Aichholzer.

Potem takem ostanejo še štirje za voliti, ktere bomo drugopot naznanili.

Terst. Novi občinski svetovavci terzaškiga mesta so 10. t. m. ob 11. dopoldne po slovesni sv. maši v roke kronovinskiga poglavarja prisegli.

Austrijska. Na Dunaju se je natisnila knjiga pod naslovom: „Bekennnisse eines Soldaten“. Ta knjiga je pa zlo na staro kopito vlekla, kaj je svoboda in vstava, tega ni razumela. Toraj je državno nadomestništvo svojo dolžnost storilo in štirim knjigoterzcam vse iztise te knjige pobralo. To je bilo gotovoprav, ker bi take knjige ogenj med ljudstvo vergle in vlado v sum pripravile, ako bi jih terpela.

* „Neuigkeitsbureau“ naznani: Število konfisciranih iztisov knjizice: „Bekennnisse eines Soldaten“ je veliko. Samo v tiskarnici so 1000 iztisov najdlji. Govori se, da se je ta knjizica zoper voljo spisaveca v bukvoprodajavnice zanesla. Častniki dunajske posadke pa pravijo, da armada ne želi, da bi se zdaj obstoječe postavne naredbe prevergle, in da se je Babaczi nepoklican v imenu armade dvignil.

Horvaška. Laška stranka v Reki je začela svojo glavo dvigavati. De ta stranka le iz malo oseb obstoji, je vsakimu, ki Reko pozna, dobro znano. Vendar pa se šopiri, kakor de bi v Reki sami laški prebivavci bili in tirja de bi se Reka od Horvaškiga ločila. Po-

sežno poslednje dni je začela po časopisih veliko govoriti, hervaške novine pa tudi ne molče, ampak se za pravice Horvatov dostojno potegujejo.

Od jadranskiga morja se v „Jugosl. nov.“ piše: Polemika, katero skoraj vsaki dan bremo v dunajskih, talijanskih in drugih nemških novinah glede mesta Reke, ali kakor enim že dopade, provincije reške, nam že dolgečas dela.

Ta polemika vleče na to, da bi ljudstvo in narod združila (in to je gotovo), ali na resnično odcepljenje Reke od Horvaškiga in na naglo združenje z Terstom, ali na vstvarjenje posebne reške kronovine.

De Reka spada pod Horvaško, to že nje geografska lega pokaže; in de je vedno na Horvaško spadala od najdavniji dobe do današnjega dne, to nas uči Strabo govorec: „Post Timavum Istrorum usque Polam litus: In medio Tergeste Castellum est“ itd. Drugod spet pravi: „Tota Istriae navigationis latitudo Mac CCC. producitur stadiis. Dehinc Cursus Japodicus stad. M. continetur“; kar spet poterdil mlajši Plini: „Nonnulli in Flanaticum sinum Japidiam promovere a tergo Istriae.“ Reka tedaj ali Tersat je bila v Japidii, t. j. na današnjem Horvaškem. Tako so reči stale ob časih Rimljanov in še popred, naj bo že, de je Reka vedno bila meja med Istria in Japodio, kakor pod vladarstvom Karla velikiga, pod katerim je bila današnja Slavonia ali Posavina, Horvaška, Dalmacija, ena stran Štajerske, Krajske in Istrije z mestom Terstom vred ena edina dežela. O desetem veku se pridruži tej horvaški kraljevini tudi bosniška banovina, in pod kraljem Petrom Krišimiram velikim je stala ta kraljevina v polnem cvetju, jakosti in mogočnosti. V enajstem veku se je horvaška kraljevina združila z ogersko zemljo.

V vsaki dobi so tedaj morske strani k horvaški kraljevini spadale. Tako pravi 11. postava od leta 1608, da se horvaška banovina stegne od Drave do Jadranskiga morja. Odpis kraljice M. Terezije 1777 ukaže, da se primorske strani, ki so bile „temporum vicissitudinibus ac per varias circumstantias“ od Horvaškiga odtergane, namreč mesta in loka Bakar, Bakarec, Kraljevica in Reka spet združijo z dotično severinsko županijo „pro ipso autem Comitatus (Vinodolensis nunc Severinensis) constitutivo habeantur et sint, Urbs et Portus Fluminensis cum Podbreg et Lopaca, cum aliis item tribus Portibus Buccari; Buccarica et Porto-Re nec non“ itd. Ravno to spet poterdjuje tudi diplom iste kraljice M. T. od leta 1778 podeljen novo vstrojeni primorski županiji, ki je tudi pečat dobila, ki je imel v zgornji polovici hervaški gerb, namreč belo-rudeče kocke, v spodnji pa na modrem polju plavajoči tergovski brod.

De pa Reka ni nikdar spadala ne na rimsko-nemško cesarstvo, ali na kako drugo avstrijsko deželo, ampak vedno na stari Illyricum, de so stanovavci mesta Tersata Reko sozidali, preseljevali se z berda na primorje, poterdijo, priznajo in dokažejo stari vredni Rečani vradno leta 1790; ravno to tudi kaže pogovor med Ivanom in Stefanom 1365.

Reka potem ni bila nikdar samostojna, kaka posebna dežela, ali po novem naslovu kronovine, ampak vedno le ena stran Horvaškiga ali Japodie z drugim primorjem vred od Albone do Senja. Reka je sosidana od Hervaških Tersatjanov, terdih, svoboda in narodnost svojo ljubečih Horvatov, ki so še v letu 1570 vsaki dan pri maši, v horvaškem jeziku brani bili, in ko je v poslednjem veku polski škof zabranil božjo službo v horvaškem jeziku obhajati, so mu desetino odrekli. Rečani so se vedno bali Talijanov, ker so jim oni narodnost pokopovali, zato so se protivili, Talijane v me-

sto jemati, da bi se v mestno svetovavstvo ne zbrali, kar nam priča kraljeva odločba od 19. januarja 1699, ko so se reški mestjani Vitnič, Diminčić in Berdarin uperli in kralja Leopolda prosili, da bi se ne vzel v število mestnih svetovavcov Ivan Benzoni in noben tuji človek, kar je cesar tudi poterdil. Ti tuji pa, ki so se tukaj malo po malo naselili, iz bližnjih talijanskih pokrajin, hočejo zdaj z silo narodu zapovedovati, kteriga za helote in raje derže, in de bi ga ložeje zadušili in nad njim gospodovali, tirjajo ne le Reko, ampak tudi druge morske kraje, namreč kterim oni pravijo „Litorale ex-ungarico“, od Hervaškiga odtergati, ker je v Reci gospoda talijanska.

K temu pravijo sovražniki Hervačev, da materialno blagostanje Reke in „Litorala ex-ungarico“ tirja, da se Reka od Horvaškiga odterga. Tergovina Reke, ko je nekoliko časa pod Terstom stala, je bila neznana, kakor je drugih istrijskih mest; zdaj pa, kakor nam pokažejo terzne tabele, je precej velika. V letu 1847 je bilo pripeljane robe za 3,689.310 gold. srebra, izvožene pa 4,282,159 gold. srebra, kar skupej 8 milijonov gold. znese. Od kod in kam gre vse to, ako ne iz Horvaškiga in na Horvaško, iz Banata in v Banat. Pa nevaležnost je še na svetu velika, zlo velika; in po tem takem je vedno resničen izrek Cicerona: „Ingrato homine nil terra pejus alit.“

Serbska. V „serbske novine“ se iz Beča piše: Kakor je znano, ni gospod Teodor Pavlovič, kteriga je deželni poglavar Ogerskiga, baron Geringer, še takrat, ko je bilo vojvodstvo z Madjari zjedinjeno, za višjiga ogleda naših šol izvolil, te službe prevzel. Sedaj se pri ministerstvu uka pogovarja o novem postavljenju višjiga ogleda za naše šole. Mi želimo, da bi ministerstvo srečno zvolilo, da bi nam dalo takiga moža, ki bo umel in hotel naše šole tako voditi, da bodo dika naroda in države. Kolikor se sliši, se jih je več oglasilo za to službo, al zdi se nam, da je mnogo poklicanih, pa malo izvoljenih. Od dveh se naj bolj pripoveduje, in to sta dr. Ivan Subotić in dr. Peter Jovanović. Poslednjiga je predložil gospod deželni poglavar, baron Mayerhofer.

Še eno majhno veselo novico vam moram naznaniti. Tukajšni Slaveni mislijo ministerstvu prošnjo predložiti, da bi se na dunajskem vseučilišču stolica serbskiga jezika napravila.

Koroška. V Celjovcu je bil dr. Koller za mestniga župana zvoljen. Dovolilo se mu je v ta namen 1000 gold. letne plače.

Ogerska. Iz Ogerskiga se v „Wanderer“ piše, da že dolgo nobena novica ni Madjarov tako razveselila, kakor ta, da je en Oger, namreč Nikolaj grof Szechen za dvorniga polkovnika zvoljen pri gospej nadvojvodinji Sofii; ker to je nam poročstvo, da se zaupanje do Ogrov v naj višjih krogih spet vterduje in ker je bil zvoljen mož, ki si je tudi v privatnem življenju povsod prikupil.

„Agramer Ztg.“ pa na to odgovori: Žal nam je, da moramo dopisniku iz Ogerskiga to veselje vzeti, ker grof Szechen ni Oger, ampak Horvat po rodu, njegov rojstni dom je na Horvaškem, če se ne motimo v Severinu.

Lombardo-beneško kraljestvo. Sardinski in drugi talijanski časopisi pripovedujejo mnogo zmišljenih reči od avstrijskih vojakov na Lombardo-beneškem. Tako n. pr., da se je velika zakletev zvedila in v Somi je vstal strašni kervavi boj med avstrijskimi vojaki. Upornost vojakov je poveljnika primorala, da je bil vsak deset mož ustreljen. Med madjarskimi in horvaškimi vojaki se je boj pričel, od 800 jih je le 40 živih ostalo itd. De so take pravlice gola laž, je jasno.

Tuje dežele.

Bosna. Iz Bosne se piše v „Reichsztg.“: Omer-paša je 29. pr. m. med gromenjem topov iz Krajne v Sarajevo prišel, potem, ko je deželo umiril in si vojakov nabral. Vsi bojari, duhovni in prvi kupci so mu nasprotno jezdili; od strani c. k. general-konsulata ga je gospod Vranizani pozdravil. Gospod Atanasković se je dve uri z njim pogovarjal. Omer-paša je prijazen. V celem svojem zadržanju se vidi, da ni Turk, on pozna vse evropske zadeve, napredke in potrebe narodov in posebno Turčije, toraj ni samo lahko, ampak clo prijetno je, z njim kaj opraviti imeti. Bosna si sme v srečo šteti, da je tako umnemu in pravičnemu možu izročena. V pogovorih je prijazen in ne gleda na prazne poklone, vse njegovo obnašanje ga človeku zlo prikupi; v njegovem obličju se vidi, da je moder, previden in pošten mož. Postave je visokoravne. Njegova armada je v deželi razdeljena, v Travniku, Banjaluki, Pridoru in Bihaću. Naznanilo iz Zadra, da je prišel v Trebinje, ni resnično. Ne njega ne njegove armade ni bilo tam. Tudi v Bihaću ga ni bilo, ampak le iz Pridora je vse naredbe napravil, kjer so se glavarji Krajne novi postavi podvergli. Iz Sarajeviga bo okrog 1000 mož — večidel begunov — v Stolac, Mostar in Trebinje šlo in tedaj tudi Hercegovino z vojniki napolnilo. Vezir iz Hercegovine je zares 27. pr. m. iz Sarajeviga v Mostar šel in sicer med gromenjem topov, kar za Hercegovino ni nič manj kakor sreča in veselje. Obstati moramo, da med vsimi novimi udi deželne vlade zares dober duh živi, deželi v srečo pomagati, in stare razvade in pogrške vničiti. De bi mili Bog njih delo blagoslovil, ker, zares treba je mnogo moči in truda, deželo v red pripraviti.

Vojaske novinci — kar je ljudem posebno neprijetno — se naglo nabirajo. Zavolj tega je jeza in žalost v deželi. Turki so nad tem zlo razkačeni, ker jih to posebno — ne tako pa kristjanov — zadene. Zima se tukaj zgodej začne, je dolga in huda zavolj bližnjih 7—9000 čevljev visokih gor; zavolj tega tudi ne morejo vojaki na prostem prezimiti.

Dovolite mi, da neko reč tukaj opomnim. Nekteri naših takoimenovanih junakov in mučenikov je, kakor veste, na Turskem. Avstrija mlada, novorojena jim ni bila dovolj svobodna. Oni so stopili v puntarsko službo, in so se morali potem redu umakniti. Zdaj pa žive in služijo pri Turkih, kjer morajo svojiga pašata stokrat za dan pozdraviti in sicer tako, da desno roko s pripognjenim kolonom od zemlje na usta in od tod na čelo polože. Oni sede, ako so v višjih službah in če jim je dovoljeno, na divanu, tiho, ne de bi se zganili pred gospodam in zapovedovavcam. Ako niso stopnje višjih častnikov dosegli, sede zraven divana na tleh in noge križem derže. Ako se jim kave ali čibuka poda, se morajo za to veliko čast pred in potem ko ga prejmejo zlo globoko priklanjati. K temu pridejo še druge ponižanja. Mož, ki je res ponosen na svobodo, bi se raji v roko pravice vergel, kakor tako robstvo, ki človeško vrednost tako globoko zasramuje, terpel. Take misli so me obhajale, ko sim vidil junake svobode se pred nekimi pašatami uklanjati in mu rob njegove obleke poljubovati, ko so v svoji domovini pred samim vladarjem sklonjeni smeli stati. Kdor se za visoko smisel bojuje, mora znati zanjo terpeti in umreti, ne je pa in samiga sebe za kakih 1000 piastrov tako ponižati. Studi se mi, ako se na take junake in mučenike zmislim.

Dozdaj je bila navada v Bosni, avstrijskim podložnim dopustiti v gojzkih derva sekati. Pogodili so se z lastnikom gojzda in

deriva plačali. De so jih pa smeli sekati, so morali vezirja za bujuruldi (dovoljenje) prositi, kterimu so morali zavolj tega mnogo plačevati. Umerli Tahir paša je za eniga drevarja clo 40 gold. v srebru tirjal, kterih je bilo večkrat več sto treba. Ta navada, ki je bila avstrijskim podložnim v veliko škodo, je z novo deželno vredbo kakor pravijo, ob moč prišla.

Omer-paša bo dalj časa — pravijo de celo zimo — v Sarajevem ostal.

Turska Serbska. Iz Belgrada se piše v „Jugoslavenske novine“ 5. oktobra. Naše političko stanje je premenljivo kakor jesensko vreme. Minister zunanjih zadev se upera zoper obstoj avstrijske pošte v Belgradu. On je rekel, de nikakor ne terpi avstrijske pošte na serbski zemlji.

Bulgarski poslanci so se vernili iz Carigrada, samo dva sta tam ostala. Ko so se ti bulgarski poslanci napotili v Carigrad, niso imeli potnih stroškov; zavolj tega so siromašni Bulgari ko bi trenil zbrali 60,000 grošev, in jih svojim poslancam dala. Tri znane nahije, ki so se z Turci bojevali, zdaj mirujejo. Turka ne puste nobeniga medse, in ako se kdo mednje poda, ga vlove, zvežejo in v Vidim peljejo. Njih knez je, kakor se vidi dober človek in marljivo za svoj narod dela. — Naša vstava se je že davno v večnost preselila. Nobena dežela v Evropa bi ne mogla bolj srečna biti, kakor naša Srbija, ako bi se vstava v življenje vpeljala. Zavolj tega se povsod nezadovoljstvo čuje, in vsak bi rad, de bi se kaka prememba zgodila. Narod se ne bo dal dolgo na uzdi deržati, ker vsaka reč ima svoje meje, in če se te prekoračijo, nastopi prava brezpostavnost, ktere nobeden ne želi in je ne more želeči. Današnja Srbija z svojim stanjem je vsakimu, ki je nepozna, veliki pa prazni ideal. Ljudje mislijo, vstavna zemlja mora za narod srečna biti; in nevedo, de se je vse domorodstvo zbralo na veliki pa strašni točki sebičnosti.

* Iz Belgrada se piše v „Union“: Hvala Bogu, de se je enkrat pri nas topniška šola napravila. Dozdaj se je topniška izobraženost preselovala sam iz Ruskiga in z njo ruski častniki, dozdej smo morali naše mladenčce pošiljati v ruske vojniške akademije, ali pa ruske častnike prejemati v našo vojsko — zdaj pa zamoremo storiti, de naša vojska postane narodna. 18. pr. m. se je ta šola odperla brez velikiga krika in vpitja.

Rusovska. Z ruske meje se piše: Ruska se še nikdar ni tako silno za vojsko pripravljala, kakor sedaj; in nikdar ni svoje javne in tajne policije tako na noge spravila kakor ravno v naj novejši dobi. Po celi deržavi, posebno v zapadnih krajih se novinci v vojake nabirajo. Na Poljskem stoji nagomiljena silna vojska, posebno v pokrajni varšavski, avgustovski in v severo-iztočnih krajih. V južno-zapadnem kraju cesarstva se bo vsa vojska zbrala, ktero bo car te dni pregledal. Car potujo z svojimi tremi sinovi; pripoveduje, de hoče svojo pot proti Kiewu, Odesi, Sebastopolu in Besarabii nastopiti. Ruska vlada hoče narod prehititi z ideo slavjanstva in vere (?); povsod se govori (?), de je neobhodno potrebna sveta vojska za stvar slavjanstva in pravoslavne (gerške) vere.

Tako piše „Wanderer“, ki je iz časopisa „Czasa“, v kterem je nek dopisnik iz Pariza več od tega govoril to posnel.

Nemška. Iz Altone se piše: Privatne naznanila iz Friedrichstadta terdijo, de armada holsteinska, akoravno jo je 4. t. m. nesreča zadela, se ni obupala, tudi to je tolažljivo, de nismo toliko vojakov zgubili, kakor smo s prva mislili. Res de število težko ranjenih ni v nobeni primeri; pa med temi jih je tudi

nekoliko, od kterih se je govorilo, de so mertvi. Mnogo častnikov smo zgubili, vendar višje stopnje nobeniga ne. Šesti bataljon, ki je 16 častnikov in 137 mož zgubil, nadomestuje že peti. Stojimo na tistem mestu, kjer smo 3. oktobra stali; obseda še vedno terpi, tudi se še vedno malo po malem bojujemo.

Deželni zbor v Kielu je sejo od petiga oktobra na 28. novembra preložil. Upamo, de se bo armada lahko dala pomnožiti, kar je deželni zbor sklenil storiti, ker se vedno prostovoljci zbirajo; mnogo dosluženih Prusev je z nova v armado stopilo; toraj upamo vojsko kmalo spet z novo močjo pričeti.

Danski minister vojaštva naznani, de zanesljivo razlaganje razglasa glede tujecev, ki v vojski vstajnikov služijo, ni njegovo; vendar pa smo terdno prepričani, de se bo s tujeji milo ravnalo. — Tako dopisnik; mi pristavimo, de se nam zdi, de te besede ravno tako done kakor pesem labuda na morskih bregovih.

* V Kasel-u je Haynau neomejeno oblast čez smert in življenje dobil. Vsi častniki huzarjev, strelcev in Fuldaskiga bataljona so tirjali, službe odvezani biti, ravno tako tudi skoraj de ne vsi častniki perviga polka, lovskiga bataljona, streljaštva, potem več ordinančnih in kurknežkih častnikov konjkov. Haynau je naznanil čudno novico, de Avstrija take svobode kakor je v Kurhesnu ne bo terpela.

* 6. oktobra na večer je vojaško poveljništvo Schleswig-Holsteincov ukazalo, se od Friedrichstadta nazaj pomakniti; toraj se je težko streljaštvo in druga obsedna priprava z vojaki vred nazaj napotila in samo prvi lovski oddelk in peti bataljon bosta še na mestu ostala; obupali so toraj, de bi bilo mogoče Friedrichstadt Dancam vzeti.

* Telegrafiško naznanilo pove, de je Haynau od volitniga kneza pooblasten bil, vse častnike iz službe spustiti, ki se uperajo ga ubogati, kaznovati. Haynau je ukazal, de naj vsak častnik pove, ako hoče naredbe mesca septembra dopolniti.

Laska. Časopis „Armonia“ iz zanesljiviga vira naznani, de je bil Mazzini celih pet dni skrivaj v Rimu; v skritih zbirališah „Unite Italie“ se je celo govorilo od umoritve sv. Očeta.

Turska. Zadeve poljskih begunov bodo skoraj končane. Mnogo Poljcev in Madjarov je dobilo potne liste, se v domovino podati, ker se jim, kakor c. k. poslanec terdi, nič ne bo bati. V tej zadevi tudi jih turška vlada ne bo zapustila.

Podonarske knezovine. Vradne novine v Bukarestu donašajo že nekatere dni sem zlo imenitne naznanila, v kterih od popotovanja kneza pripovedujejo. Vse golufije višjih vradnikov po deželi se brez usmiljenja pripovedujejo, in čudno, ravno tisti možje, od kterih so časopisi naznanovali, de niso pravični in zato prepovedani bili, se v vradnih novinah zdaj grajajo.

Razne naznanila.

— Iz pisma Jovana Hocheder-a, ki se je še le mesca aprila 1849 v Ameriko podal, in zdaj od 19. augusta 1850 svojimu prijatlu v Insbruck piše, prinese „Insbrucker Ztg.“ sledeče: 1. maja 1849 sim v Londonu stopil na barko. Bilo je nas čez 200 namešanih iz vsih narodov; 14 dni je nam še precej dobro šlo, 16. na jutro je bilo pa dete neke angleške rodovine na moji strani černo in mertvo v postelji, poprejšnji večer je bilo še zdravo in veselo. Popoldne umerje naenkrat njegova sestra, na večer mati, drugi dan pa oče; na tako vižo je bila v 24 urah cela rodovina v morje pokopana. Bolezen pa ni bila s tem za-

dovoljna. Naj močnejši možje, naj lepši žene so bili na večer zdravi in na jutro mertvi. Tudi jez sim zbolel, sim se pa ozdravil in 11. junija srečno v Nev-Jork prišel. Takaj sim najdel mnogo naseljenih Evropejcev v naj hujšem stanu; kdor denarja saboj ne prinese, se mu slabo godi, ker o začetku se težko streha in delo najde. Vidil sim izobražene ljudi pri železnicah in vodotokih delati. Tudi jez sim moral v High-Talls, 120 milj od Nev-Jorka pri vodotoku delati. Mesca oktobra 1849 sim se v Nev-Jork nazaj podal, ker sim bil priporočen avstrijskim političkimu begunu, gorskimu svetovavcu Gritznerju, ki mi je v Filadelphii priporočil, kjer so me v gorsko družbo uverstili in 600 milj daleč poslali v kraj, kjer med (bakro) kopljejo. Tam smo kakih 7 mescov ostali, potem me je gospod Gritzner iz Washingtona k sebi povabil, ko je službo dobil v severni Karolini, kjer zlato kopljejo. Zdaj stanujeva tukaj in sva zlo zadovoljna, imam 25 dolarjev (62 gold. 30 kr.) na mesec in vso postrežbo. — Ako bi pa komu, kteriga želje so, se sem podati, dober svet dajal, bi rekel, de naj doma ostane; ker večidel se izseljencam strašno slabo godi; naj slabši pa je političkim begunam, ki rokodelstva ne znajo in delati niso navajeni. V Richmondu sim vidil ogerske častnike, ki so smodke povijali, de so se mogli preživeti; stotnik Smerling, ki je na Sedmograškem v Bemovi vojski bil, se je v Lünzburgu v Virginii, kamor sim se jez z njim v ravno tisti barki peljal, ustrelil; vidil sim ga mertviga. Nemških in irlandskih izseljencev je vse polno, ki morajo dobro delati, de zamorejo živeti. Naj ostane vsak doma, kdor ima jesti. Ako še kaki dve leti živim, se bom na ljubo Tirolsko nazaj podal. Moje mnenje se je vse premenilo. Naj živi Avstria! Naj živi Tirolsko!

— Na českem narodnem gimnaziju se je čez 600 učencov vpisalo. Zavolj tega so bili že nekteri razredi prenapolnjeni in kakor „praške Nov.“ naznanijo, se govori, de je deželno poglavarstvo dovolilo, de se sme za letos po 90 učencov v vsak razred vzeti.

— Cesarja na otoku Haiti so, kakor telegrafiško naznanilo pove, umorili. Druziga se od te prigodbe še nič ne ve.

— Slavni profesor Kollar se je iz severniga Nemškiga vernil in spet na Dunaj prišel. Silno imenitne najdbe v zadevi slovansko-nemškiga basnoslovja, ki je bilo do zdaj le iz posameznih odlomkov znano, ktere si je na severnem Nemškem nabral, bo on v svojem prednašanju čez slovansko arheologijo naznanil, ki se bo 15. t. m. začelo. Ker je ta reč tudi za Nemce velike važnosti, je bil slavni profesor od mnogih strani naprošen, de bi hotel svoje najdbe v nemškem jeziku naznaniti, in je obljubil, se temu podvreči.

— Vojaški šematism za leto 1850 se je ravno izdal in razposlal. 8000 iztisov se je natisnilo in že v dveh dnevih ga ni bilo več moč dobiti. Toraj se bo naglo še enkrat spet v 8000 iztisih natisnil.

— Patriarh Rajačić se je 3. oktobra iz Karlovic v Daljo podal, in pravijo, de bo skoraj na Dunaj pot nastopil. „Belgraske Novine“ pravijo, de se ne bo zavolj škofovskiga zbirališa na Dunaj podal, ker se bodo škofi v Karlovcah zbrali. Drugi časopisi pa pripovedujejo, de bo ravno zavolj tega zbora na Dunaj šel.

— 30. septembra sta prišla v Zemun krasna samokresa, ktera so Čehi generalu Kničaninu v čast poslali, ki sta bila v Belgrad poslana. Pravijo, de sta 260 cekinov vredna.

Iz Solnigrada 24. septembra. Včeraj so korarji sklenili 24. oktobra sniti se, de bodo nadškofa zvolili.

LEPOZNANSKI LIST.

Muhamedov vhod v sedmera nebesa.

(Po Washington-u Irving-u).

(Konec.)

Ko so nekaj časa neprenehoma leteli, so prišli pred duri Jeruzalemskega tempeljna. Naglo skoči Muhamed s konja, ga priveže na starodavne verige, kamor so ga preroki nekaj privezovali. Šel je v tempelj, kjer je Abrahama, Mozesa, Iza (Jezusa) in veliko drugih prerokov dobil. Ko je v njihovi družbi pobožno odmolil, je vidil lestvo (lojtro) iz čiste božje luči na zemljo spuščati se. Operta je bila na podzidnem kamnu tempeljna — na kamnu Jakoba. — Z Gabrielovo pomočjo je šel na lestvo, se je dvignul, kakor blisk, proti nebesam. Preden je dobro vedel, da se je od tal dvignul, je bil že pred prvimi nebesmi. Gabriel poterka na duri. Glas od znotraj, popraša: „Kdo je zunaj?“

„Gabriel.“ „Kdo je s tabo?“ „Muhamed.“ „Je prevzel svoje poslanstvo?“ „Privolil je.“ „Torej bodi pozdravljen.“ Vrata se odprejo, Muhamed stopi notri i se čudi slavi i veličanstvu svojega sedajnega prebivališča. Perva nebesa so bila iz golega srebra, v obocih so visele zvezde na zlatih verigah. Pred vsako zvezdo je angelj stražoval, hudobne duhove odvrčevali od svetih krajev. Ko se je Muhamed malo bolj krog sebe ozel, vglveda zlo sivega možička, ki mu je naproti šel. Gabriel reče: „Ovi je tvoj stari oče Adam, prikloni se mu.“ Muhamed stori, kar mu je angelj ukazal, i Adam ga je naj večega svojih sinov imenoval. V tih nebesih je bilo tudi dosti zverin, ki so bile, kakor je Gabriel rekel, angelji, kateri so bili pa v zverinski podobi prositelji raznih žival. Med vsimi zverinami ki so se po nebesih sprehajale, se je nar bolj čudil čisto belemu petelinu, čigar greben je do drugih nebes, segel, desiravno so bila druga nebesa 500 let hoda od prvih oddaljena. Vsako jutro se je Allah veselil nad jasnim petjem čudapolnega petelina.

Razun človeka se vse druge zemeljske stvari zbudijo o njegovem petju, kterega vsi petelini s Halelujo pozdravijo.

Po kratkem potu sta bila v drugih nebesih. Po enacem spraševanju sta bila skoz duri spuščena. Tu je bilo vse iz gladkega jekla. Čudno se je bleščilo. Noah je prišel njima naproti, je objel Muhameda i ga nar večega preroka imenoval.

Na durih tretjih nebes sta bila tudi prvo izprašana i potem se le v svetišče spuščena. Vse je bilo z dražimi kamni neizrečene cene vloženo. Človeške oči niso zamogle gledati take bliščobe. Sedel je angelj na prestolu. Ta angelj je bil tako velik, da je bilo vsako njegovih oces 70,000 dni hoda eno od drugega. Njegovega ukaza je čakalo 100,000 oddelkov oboroženih vojščakov. Na mizi so ležale velike bukve, v kterih je neprenehoma pisal i izbrisoval.

„To je Azrael, angelj smerti,“ reče Gabriel, v posebni prijaznosti je Allah z njim. Vedno tu sedi, v bukve piše imena novorojenih, iz njih briše imena tistih ki so življenja tek dopolnili i ki morajo koj umreti.“

Četerta nebesa so bila iz čistega, naj lepšega srebra. V njih je več angeljev prebivalo. Neki njih je bil 500 dni hoda visok.

Obraz tega orjaska angelja je bil vedno žalosten, njegovo oko je zmirom solze lilo. „To je angelj solz“ reče Gabriel. Vedno mora človeške grehe objokovati, ter ljudem hude nasledke greha naznanovati.

Peta nebesa so bila iz čistega zlata. Koj pri svojem vходу je imel Muhamed neizrečeno radost. Aaron ga je poljubil i objel, ter serčno pozdravil. Tu je prebival angelj pomorov, ki je imel ogenj v svoji oblasti. Njegov pogled je bil grozovit, strašan i gerd. Obraz je imel rudeč kot kotlovina, z bradavicami i brahorji (krofi) je bil zalo okinčan. Njegove oči so pošiljale bliske, v roci mu je bila plamenorudeča sulica. Na ognjenem prestolu sedeč je imel krog in krog sebe vrelvroče verige. Ko bi v svoji pravi podobi na zemljo stopil, bi njegov dih gore sožgal, morja posušil, vse življenje bi moralo od straha pred njim konec vzeti. Njemu i njegovim pomočnikom je maščevavna kazen, ki jo Bog grešniku pošlje, izročena.

Ta strašni kraj popustivša prideta po kratkem potu v šesta nebesa, ki so bila iz tacega kamna, de se je skoz njega vidilo. Tu je vidil prerok velicega angelja, ki je bil pol iz snega, pol iz ognja; i sneg se ni topil i ogenj ni ugasnul. Obdajal ga je kor angeljev manjše verste, ki so vedno peli: „O Allah, ki sneg i ogenj ediniš, zberi vse svoje zveste sluzabnike v občno spolnovanje svojih zapoved.“

„To je angelj varih neben i zemlje,“ reče Gabriel. „K tvojemu ljudstvu svoje posle pošilja, da bi jih za tvojo vero pripravil i v službo božjo opominjal. To delo mora opravljati do dneva ustajenja. Tu je bil tudi prerok Muza (Mozes). Ta ga ni tako veselo sprejel kakor poprejšni očaki, ampak ga vglvedaš se razjoka.“

„Zakaj jokaš?“ praša Muhamed. „Ker vidim de boš ti, moj naslednik, več ljudi svojega naroda v raj spravil, kakor jaz otrok terdovratnega Izraela.“

Kmalu potem prideta v sedma nebesa. Abraham nju tu pozdravi. To nebesko prebivališče je bilo iz žarka božje luči, ki je nobeden jezik popisati ne more. Med prebivavci je vidil angelja, večega od vesolne zemlje. 70,000 glav je imel, na vsaki glavi 70,000 ust, v vsacih ustih 70,000 jezikov, vsaki jezik je znal 70,000 raznih govorov. Vsi ti jeziki so bili v hvalo Allah (Boga) noč i dan bez počitka. — Ko je Muhamed čudnega angelja gledal, ga vgrabi nevidna roka, ga nese na lotovo drevo, Sedrat imenovano, ki je na desni nevidnega prestola Allah-ovega čvedlo. Mladike tega dreva so bile ena od druge dalje kakor je zemlja od solnca, i angeljev toliko, kolikor je peska v morju, se je pod njegovo senco hladilo.

Tisuč i tisuč neumerjočih tičev je veselih po vejah skakljalo; peli so veličanske verste iz Korana po vejah tega drevesa, kterega peresa so bila kakor slonova ušesa.

Njegov sad je slaji od mleka i meda, je tako tečen da bi se vse stvari božje, ako bi se sem zbrale, enega sadu nasitile. Štirje studenci so tekli iz tega dreva, dva sta stekla v raj, Nil i Evfrat sta se pa še dalje izlivala. Muhamed je šel od tod v hišo molitve (Al Mamau) z njim so šli nebeski spremljevalci. Ta hiša je bila vsa iz rudečih rubinov, bezbrojne večnoužgane svetilnice so v njej gorele. Ko je prišel do vrat, so mu bile tri kupe podane, prva je bila z vinom, druga z medom, tretja z mlekom nalita. Vzel je kupo mleka ter jo zamišljen spraznul.

„Prav umno si ravnal i pametno volil,“ reče Gabriel, ko bi bil vina spil, bi se bilo tvoje ljudstvo popačilo.“

To sveto zidovanje je Kabbi iz Meke podobno; nad katero v sedmih nebesih navpik stoji 70,000 angeljev se vsakdan krog njega sprehaja. Muhamed se jim je pridružil i sedemkrat hišo obšel.

Ko ni Gabriel utegnul, dalje muditi se, sta se urno vernula. Neizmerni prostor sta v kratkem času prehodila. Ko sta dva z bliščečo lučjo razsvetljena kraja i enega tamnega kot črna noč, za sabo pustila, zgrabi Muhameda sočutje globoke pobožnosti. Notranji glas mu je oznanoval da ga veličanski pogled čaka. Zares je bil Allah blizo njega. Le dva streljaja je bil Muhamed še od njega. Božji obraz je bil z 20,000 pokrivači odet, ker bi bilo človeško oko njegovega pogleda oslepeti moralo. Bog stegne obe roki, položi eno Muhamedu na serce, drugo na ramo. Ledeni mraz je prešinul ves mozeg preroka, ko so božje roke na njemu počivale. Neizrekljivo veselje i nepopisljiva radost ga navda, ko ga je lepi duh božje bliže dosegel. Nikdar se ni še tako srečnega čutil, kakor v temu trenutju.

„Muhamed je prejel od Boga veliko naukov, ki so v Koranu, i 50 molitev, ki jih mora vsaki pobožni vsak dan moliti.“ Ko se je od Boga zopet k Mozesu povernul, ga praša leta kaj mu je Allah naročil. „Da naj vsakdan 50 molitev odmolim.“ „Meniš da boš mogel spolniti? Jaz sim si z Izraelskimi otroci skušal, pa zastoj. Verni se i poprosi pomanjšanja molitev.“

Muhamed se verne i prosi pomanjšanja molitev. Allah ga vsliši. Zopet pove Mozesu, da bo zdaj samo 40 molitev opravljal. Ta mu je zopet svetoval vernuti se i Muhamed se je tako dolgo vračeval, da je samo 5 mo-

litev prejel. Mozesu se je tudi to število preveliko zdelo, mislil je da je nemogoče ljudstvo vsakdan k 5 molitvam omehčati. „Z Izraelci sim se vkvarjal i skušil sim da je nemogoče. Verni se se enkrat i prosi pomanjšanja.“ „Nikdar!“ reče Muhamed, toliko sim ga prosil, da me je že skoraj sram.“ Pozdravi Mozesa i se urno na zemljo poda. Po svitli lestvi gre do Jeruzalemskega tempeljna, kjer je bila kobila Al Borak privezana. Zavsede jo, urna žival ga kmalo tje prinese, kjer je jo bil prvič zajezdil.

(Beilage z. Morgbl. d. Wienerz.)

Slovstvo in umetnost.

Vestnik naznani, de znani gališki zgodovinar Dionis Zubrzycki gališko-rusinsko zgodovino piše.

* Gospod fajmošter Matija Vertove in gospod Terdina pišeta zgodovino slovenskega naroda. Od obeh imamo izverstno delo pričakovati.

* Kmalu bo prišel drugi del Jungmanove historie literature česke, ki obseže abecedno sostavljeni življenjepis vsih českich pisateljev do leta 1846.

* Pervi list zemljevida moravske dežele je prof. Šembera dogotovil. Gospod izdatelj se pogovarja z Matico Česko, da bi ga ona na svitlo dala.

* Poljski edini lepoznanški časopis v Galiciji „Tygodnik Lwowski“ je nehal izhajati, ker je imel premalo podpornikov, akoravno se je dobro obnašal.

* Fajmošter Šalk v Boskovem na Českem je dobil od ruskega cara veliko zlato svetinjo, ki 21 1/2 cekina vaga, ker je en iztis molitev-nih bukvic, ktere je za avstrijsko armado spisal, caru podaril.

* Prof. Holovacki pripravlja k tisku historio in stilistiko rusinsko.

* V Bernu so najdlji staročeske denarje iz dobe Otokarja II.

* Franc Wlasak je krasno epiško pesen Malczewskiga „Mario“, pripovedko iz Ukrajne, iz poljskega v česko prestavil. Malczewski je, kakor je znano, eden prvih poljskih mnogo obdarjenih pesnikov.

* Pri prvem velkem zboru „jugoslavenske poviestnice“ so bili sledeči možje za častne ude zvoljeni: Čehi: Hanka Venceslav, Palacki Franc, P. Jožef Šafařík, Vladivoj Tomek, in Erazem Vocel; Poljca: Maciejovski, Venceslav Alexander; Rusi: Jožef Bodjanski, A. Čertkov, Gregorjevič, Nadeždin, Sreznjevski, Ševirev; Jugoslaveni: Fr. Carrara, knez Gozve-Ovčarović, A. Mihanović, Nisite Peter in Vuk Stefanović Karadžić; Francoza: Desprez in Ciprien Robert; Nemca: Fallmerayer in Hammer-Purgstall Jožef; Madjar: Reguly.

Ces. kralj. loterija.

Naslednje številke so vzdignjene bile:

Na Dunaju 12. Kosop.:

77. 11. 51. 2. 1.

V Gradcu 12. Kosop.:

7. 85. 39. 58. 75.

Prihodno srečkanje bo v Dunaju in Gradcu 23. Kozoperska in 6. Listopada.

Telegrafiško kurzno naznanilo deržavnih pisem 11. Kozoperska 1850.

Deržavne dolžne pisma po 5	od 100 (v srebru) 95 1/2																				
» » » » 4 1/2 » »	82 1/2																				
» » » » 4 » »	73 1/2																				
Obbligacioni avstrijskih pod in nad Anizo, českich, moravskih, silezkich, štajarskih, ko-roških, krajnskih, goriških in dunajske višje kamorne urad-nije.	<table border="0"> <tr> <td>(po 4</td> <td>od 100)</td> <td>—</td> <td>gld.</td> </tr> <tr> <td>» 2 1/2 » »</td> <td>»</td> <td>50</td> <td>»</td> </tr> <tr> <td>» 2 1/4 » »</td> <td>»</td> <td>40</td> <td>»</td> </tr> <tr> <td>» 2 » »</td> <td>»</td> <td>40</td> <td>»</td> </tr> <tr> <td>» 1 3/4 » »</td> <td>»</td> <td>—</td> <td>»</td> </tr> </table>	(po 4	od 100)	—	gld.	» 2 1/2 » »	»	50	»	» 2 1/4 » »	»	40	»	» 2 » »	»	40	»	» 1 3/4 » »	»	—	»
(po 4	od 100)	—	gld.																		
» 2 1/2 » »	»	50	»																		
» 2 1/4 » »	»	40	»																		
» 2 » »	»	40	»																		
» 1 3/4 » »	»	—	»																		

Dnarna cena 12. Kozoperska 1850.

Cesarskih cekinov agio (od 100 gold.) 25 1/2 gld. Srebra » » » » 19 1/2 »